

Dokument
341.211
341.218
341.6:321.013(497.5)

Nastanak i prestanak postojanja države u međunarodnom pravu (Komentar uz izvješća Badinterove komisije)

VLADIMIR-ĐURO DEGAN*

Sažetak

Autor smatra kako pravnici međunarodnog prava nemaju širine u utemeljenju fenomena države. Većina pravnika uzima iskaze međunarodnog sudskog tijela o postojanju stanovitihi pravila općeg međunarodnog prava kao dokazane i neupitne. Ovu fikciju države slijede tako da podržavaju one iskaze o pravu koji odgovaraju njihovim interesima. Autor analizira mišljenja Arbitražne komisije o procesu raspada i o kriterijima za prestanak bivše SFRJ, te o kriterijima za nastanak novih država. On smatra da će ovo iskustvo biti od velikog značaja za međunarodnu sudsku praksu.

Kao i mnoge druge socijalne fenomene, državu je moguće promatrati s različitih aspekata i pri tome dolaziti do raznolikih, pa i do kontradiktornih zaključaka. Svima nam je u pamćenju ostala anarhistička dogmata umotana u marksističko ruho o odumiranju države u socijalizmu, te raznovrsni napori — koji nisu svi bili demagoški — da bi se ponešto od toga i ostvarilo u praksi bivše Jugoslavije.

Profesor Pusić nedavno je održao dva veoma uspješna predavanja o državi i iznio je zanimljive zaključke, posebice glede organizacije državne vlasti. Bilo bi vrijedno, kad bi bilo sredstava, organizirati niz drugih predavanja i sva objaviti u jednom zborniku.

S druge strane, mnogi povjesničari imaju naviku da cjelokupnu povijest čovječanstva — ili povijest pojedinih naroda — promatraju kao povijest država, njihovih teritorijalnih osvajanja i poraza. Pri tome ono što neki od njih u pojedinim razdobljima uzimaju "državom", a naročito u razvijenom feudalizmu u Europi, najčešće je obična fikcija.

* *Vladimir-Đuro Degan*, redovni profesor na Pravnom fakultetu u Rijeci na predmetu Međunarodno pravo.

*

Međunarodnim pravnicima sloboda interpretacije fenomena poput države prilično je sužena. Općenito se uzima da pravila općeg međunarodnog prava, koja uređuju odnose u čitavoj međunarodnoj zajednici država, nastaju pretežito u običajnom procesu.

Da bi neko pravno pravilo te naravi i toga domašaja nastalo, potrebno je ponavljano vršenje, tj. stalna kontinuirana i jednoobrazna praksa pretežitog broja država u dužem vremenskom razdoblju, te potom nastanak svijesti u njih da se takva praksa transformirala u obvezatno pravno pravilo (*opinio juris sive necessitatis*); ili drugim riječima, potrebna je njihova svijest da bi ponašanje različito od općenito usvojenoga bilo kršenje prava, pa da bi ponekad povlačilo i odgovornost po međunarodnom pravu.¹

Ipak bilo je i u znatnosti međunarodnog prava pojedinačnih uzleta gdje se nije mnogo vodilo računa o međunarodnoj stvarnosti. Spomenut ću samo učenje čuvenog francuskog pravnika Georgesa Scellea, nastavljača tradicije Leona Duguita, između dva svjetska rata. To solidarističko ili objektivističko-sociološko učenje stavlja međunarodnu zajednicu iznad države. Ta zajednica ne proizlazi iz koegzistencije i uzajamnog suprotstavljanja suverenih država, nego iz uzajamnog prožimanja “naroda” (u smislu skupina pojedinaca) putem međunarodne trgovine u širem smislu te riječi.

Krajnji adresat međunarodnog prava, koji je Scelle nazivao *droit des gens (jus gentium)* u smislu prava između pojedinaca, jest kao i kod unutrašnjeg prava, čovjek pojedinac. Ono što ostali uzimaju kao pravne odnose između država za njega su bili odnosi ovlaštenih pojedinaca iz različitih država. S toga stajališta država je, poput pravne osobe u unutarnjem pravu, fikcija ili malo više od nje, a jedini nositelj suvereniteta je univerzalna međunarodna zajednica.²

To je učenje bilo odraz uvjerenja da su Prvi svjetski rat i sve strahote koje su iz njega proizašle, uključivši tajnu diplomaciju i tajne vojne i političke saveze, bili posljedica suverenosti država. Tako Pakt Lige naroda nije uopće spominjao svoje “države članice”, nego je govorio o “članovima

¹Geny, Francois, *Methode d'interpretation et sources en droit prive positif*, seconde edition revue et mise au courant, Paris, 1919., pp. 320, 335, 345ss, bio je prvi koji je ustanovio *opinio juris* u tome sadržaju kao bitan element običajnog pravnog pravila. Taj koncept običajnih pravila dakle nije nastao niti u rimskom pravu, niti je proizvod škole prirodnog prava, a ni proizvod kodifikacijskih napora prije kraja XIX. stoljeća. Vidi o običaju u međunarodnom pravu općenito — V. Đ. Degan, “Customary Process in International Law”, *The Finnish Yearbook of International Law* 1990., Hlesinki, Vol. I, pp. 1-76; te o običaju među drugim izvorima međunarodnog prava, isti pisac — *Međunarodno pravo mora i izvori međunarodnog prava*, Informator, Zagreb, 1989., str. 7-55.

²Cf., Georges Scelle, *Manuel de droit international public*, Paris, 1948., pp.4-24 et 77-82.

Lige”, kao da su se, za razliku od nečlanica, oni već bili odrekli svoje suverenosti.

Ali u pogledu te i sličnih teorija o državi vrijedi ono što je ustvrdio danski internacionalist Alf Ross: “Što neka pravna teorija ima više logičke dosljednosti, toliko je ona manje u stanju obuhvatiti stvarnost i poslužiti kao temelj pravnoj znanosti”.³ Učenje Duguita i Scella nije se moglo održati, jer je bilo u proturječju s međunarodnom stvarnošću. Ono je ipak ostavilo nekih tragova u doktrini međunarodnog prava, naročito francuskoj. Tamo se ne raspravlja o teritoriju kao objektu međunarodnog prava, nego o nadležnosti država u prostoru. Zadržala se i Scelleova teorija o “*dedoublement fonctionnel*” kao fenomenu u međunarodnom pravnom poretku kad organi država ponekad supstituiraju nepostojeće organe međunarodne zajednice u obavljanju nekih funkcija navodno u ime te zajednice. Iz toga proizlazi i teorija o konstitutivnim učincima priznanja nove države, o čemu će biti više riječi.

*

U modernoj znanosti međunarodnog prava suverena se država dovodi u korelaciju s pojmom “međunarodne zajednice”. Ali, unatoč tomu što se mnogi međunarodni problemi više ne mogu uspješno rješavati u granicama samo jedne države (poput npr. onečišćenja zraka, mora i međunarodnih rijeka), i što su države sve više prisiljene da međusobno surađuju, suverena država nadmašila je sve izazove najnovije povijesti.

U treći milenij nove ere mi sigurno ulazimo u međunarodnoj zajednici izdijeljenoj na suverene i teritorijalne države. Glavni subjekt međunarodnog prava i danas je država. Ostali subjekti toga prava, poput međuvladinih organizacija, izvedeni su subjekti. Njih su osnovale države i one su predstavljene u svim svojim tijelima koja donose odluke. Pretežiti broj međunarodnih ugovora sklapa se između država. A i najvažnija pravila općega običajnog međunarodnog prava nastaju, mijenjaju se i dokidaju u odnosima između suvereno jednakih država i na njih se odnose.

Stoga međunarodni pravnici nemaju mnogo širine u interpretaciji fenomena države. Ali niti oni ne mogu izbjeći jednoj fikciji druge vrste. Unatoč tomu što još nema međunarodnih sudskih organa s obvezatnom nadležnošću, većina pravnika uzima iskaze nekoga međunarodnog nepristra-

³Ross, Alf, *Annuaire de l'Institut international de Philosophie du Droit 1934-1935*, str. 169, u pogledu monističke teorije o odnosu međunarodnog i unutarnjeg prava: “plus on y trouve de rigueur logique, d'autant moins elle se manifeste capable de saisir la realite et de servir de fondement a une science du droit”. Također i Geny, Fr., *Science et Technique*, vol. I, str. 132: “Plus l'abstraction se partait et s'affine, combinee avec la generalisation qui l'accentue et l'etend, moins nous sommes assures des resultats objectifs que ces operations offrent a notre esprit”.

nog sudskog tijela o postojanju stanovitoga pravila općeg međunarodnog prava kao dokazane i neupitne.

Tu fikciju potom slijede i sve države čijim interesima neki takav iskaz o pravu odgovara. A na države sa suprotnim interesima pada težak teret dokazivanja suprotnoga. Najčešće one više nisu niti u stanju dokazati suprotno. Većina međunarodnih organizacija slijedi rješenja iz sudskih presuda. Ako nezadovoljna država povjeri svoj spor s drugom državom nekom međunarodnom stalnom ili arbitražnom sudskom tijelu, ono će slijediti presedan iz ranije sudske prakse (najčešće Međunarodnog suda u Haagu). A ako odstupi od njega, smatrat će se dužnim da veoma uvjerljivim pravnim razlozima objasni zašto je to učinilo.

*

Baš s toga stajališta mišljenja Arbitražne komisije o procesu raspada i o kriterijima za prestanak postojanja bivše SFRJ, te o kriterijima za nastanak novih država, bit će u znanosti međunarodnog prava i u međunarodnoj sudskoj praksi od velikog značaja, čak kad sve današnje dileme o sukcesiji bivše jugoslavenske federacije ostanu povijest.

Slično je npr. s arbitražnom presudom Švicarca Maxa Hubera iz 1925. između Sjedinjenih Država i Nizozemske o otoku Palmas.⁴ Tom je presudom taj otok bio dodijeljen Nizozemskoj, a još od 1947. je dio Indonezije. Ali zbog toga nisu ništa izgubili na važnosti iskazi iz te presude o uvjetima nastanka pravnog naslova nad ničijim teritorijem, o historijskim pravima ili o sadržaju teritorijalne suverenosti države. Slično je također i s presudom Haškog suda iz 1960. između Indije i Portugala o pravu prolaza kroz indijski teritorij u portugalske enklave Dadra i Nagar-Aveli.⁵ Odavno je Indija anektirala sve portugalske posjede na svome potkontinentu. Ali ostali su iskazi Haškog suda o uvjetima i o kriterijima nastanka lokalnih običajnih pravnih pravila između susjednih država, te o razlikovanju običajnog pravnog pravila od pukog običaja.

Stoga sam neka mišljenja Arbitražne komisije i dostavio uz poziv za ovaj sastanak, da bi se vidjelo kako je u nepristranom i kontradiktornom postupku ona razriješila neke dileme o elementima koji čine državu, o uvjetima za nastanak i za priznanje nove države i o učincima njezina priznanja od trećih država. U tim iskazima nema ničega s čime se ja ili većina međunarodnih pravnika iz drugih država u svijetu ne bismo složili.

Raspravljat ćemo do kraja ovoga izlaganja o četiri bitna pitanja

⁴Cf., Island of Palmas Case, Award of 4 April, 1928. *Reports of International Arbitral Awards*, vol. II, pp. 829-871.

⁵Cf., Case concerning Right of Passage over Indian Territory (Portugal/India), Judgment of 12 April 1960, I.C.J. *Reports* 1960., pp. 46.

međunarodnog prava o kojima je Arbitražna komisija zauzela svoje stavove.

1. Tako je na temelju načela međunarodnog javnog prava Arbitražna komisija definirala državu kao “kolektivitet koji čine teritorij i stanovništvo, podvrgnut organiziranoj političkoj vlasti koja se odlikuje suverenošću”.

S toga stajališta Komisija je već u Mišljenju br. 1., od 29. studenoga 1991. bila ustanovila da u jugoslavenskoj federaciji, koja je objedinjavala kolektivitete opskrbljene stanovitom autonomijom, sastav i djelovanje zajedničkih tijela bitnih za federaciju više nisu zadovoljavali zahtjeve sudjelovanja i reprezentativnosti tih kolektiviteta u zajedničkim organima. To je bio motiv za zaključak da se ta federacija tada bila nalazila u procesu svoga raspada. U opis ili dokazivanje triju bitnih uvjeta koji čine državu ne bih išao, jer su oni u međunarodnom pravu neupitni.

2. Drugi je važan zaključak Arbitražne komisije da su nastanak i prestanak postojanja države pitanja činjenica. Drugim riječima, to nisu pitanja koja se ravnaju pravilima ili postupcima bilo unutarnjega ili međunarodnog prava. U tome pogledu Arbitražna komisija potvrdila je gotovo jednodušne stavove u znanosti međunarodnog prava. To je bio jednodušan stav znanosti međunarodnog prava i u samoj Srbiji prije 1991. Mogu se citirati o tome gledišta iz udžbenika Milete Novakovića iz 1936.,⁶ potom Bartoša iz 1954.,⁷ Aleksandra Magaraševića iz 1965.,⁸ pa sve do Smilje Avramov i Milenka Kreče počev od 1968. godine.⁹ Ovi posljednji

⁶Novaković, dr. Mileta, *Osnovi međunarodnoga javnoga prava*, knjiga prva, Beograd, 1936., str. 20: “Države i njihov postanak: Da postoji jedna država potrebna su tri elementa: ljudska zajednica, oblast i kolektivna sila, koja taj skup ljudi u toj oblasti drži zajedno. Ta tri elementa zajedno čine državu. Čim nestane jednoga od njih, nestaje i država... — Sam postanak država je pitanje činjenica a ne pravno pitanje...”.

⁷Bartoš, Milan, *Međunarodno javno pravo*, Beograd, 1954., str. 179: “Sam nastanak nove države je faktičko, a ne pravno pitanje”. Str. 313: “Nestanak države, kao i njeno nastajanje, nije pravno već faktičko pitanje”.

⁸Magarašević, Aleksandar, *Osnovi međunarodnog prava*, Novi Sad, 1965., str.131: “Nestanak države je faktičko a ne pravno pitanje isto tako kao što je nastanak države faktičko a ne pravno pitanje”.

⁹Avramov, dr. Smilja-Kreča, dr. Milenko, *Međunarodno javno pravo*, Beograd, 1983., str. 58: “Međunarodno pravo nije imalo za cilj da kontroliše nastanak novih država, niti je sadržavalo pravila i uslove pod kojima bi nova država mogla nastati. Otuda je sledio zaključak da ne postoji zakonita i nezakonita država; nastanak država posmatran je kao činjenično a ne pravno stanje. Zadatak međunarodne zajednice, ili tačnije rečeno, država koje su u datom istorijskom trenutku igrale odlučujuću ulogu bio je da odluče kada je proces nastanka kompletan. Novi član zajednice država morao je, po pravilu, da pruži dokaze da je sposoban i voljan da poštuje pravila, tada važećeg međunarodnog prava.” Za moderno doba pisci ističu, ne odviše uvjerljivo, novu ulogu načela samoodređenja u postupku nastanka novih država, ali i načela održanja teritorijalne cjelovitosti postojećih država. Njihov konačni zaključak ne ide u prilog držanja Kosova u granicama SRJ silom: “... U

brzopleto su tvrdili da su ta mišljenja Arbitražne komisije, data na pitanja Srbije, navodno u sukobu s materijalnim i proceduralnim pravilima međunarodnog prava.

U novijoj povijesti bilo je i suprotnih primjera. U osnovi nastanka nekih od država bio je pravni akt države prethodnice, ili neki međunarodni instrument. Kao primjeri mogu se navesti: *Indian Independence Act* britanskog parlamenta iz 1947., kojim je dotadašnja Britanska Indija bila transformirana i podijeljena u dva dominiona, tj. u dvije suverene države: Indiju i Pakistan.

Neke države nastajale su i na temelju međunarodnih ugovora. Albanija je tako bila ustanovljena Londonskim ugovorom iz 1913. na koncu Prvog balkanskog rata. Alžir, potom Angola, Mozambik i drugi nekadašnji portugalski prekomorski teritoriji, postali su neovisnima na temelju ugovora sklopljenih između oslobodilačkih pokreta iz tih zemalja i bivših metropola. Napokon, neke su države nastale na temelju rezolucije Opće skupštine Ujedinjenih naroda. To je bio slučaj s Izraelom u 1948. i Libijom u 1952. godini.

Dakle, moguć je nastanak nove države i na temelju pravnog akta i u pravnom postupku, ali to nipošto nije uvjet njezina nastanka i postojanja.

Nova država nastaje faktičkim putem kad ispuni tri naveden uvjeta, od kojih je najvažnije postojanje, na njezinom teritoriju i nad njezinim stanovnicima, suverene vlasti koja više nije podložna nikakvoj vlasti izvan njezina područja. U tome pogledu traži se dakle izvjesna efektivnost državne vlasti na cjelokupnom području nove države.

3. Treći je zaključak da samo postojanje nove države koja ispunjava uvjet efektivnosti, ne ovisi o njezinom priznanju od trećih država.¹⁰ Tako se i Arbitražna komisija priklonila vladajućem stajalištu znanosti da su učinci priznanja nove države “čisto deklarativni”.¹¹

tom smislu ono (načelo samoodređenja) je danas primenjivo u odnosu na narode koji se nalaze pod nedemokratskim režimima, rasističkim, neofašističkim; svoju punu primenu nalazi danas u procesu dekolonizacije u odnosu na narode koji se nalaze pod tuđinskom dominacijom i kolonijalnom upravom.” *Ibid.*, str. 59-60.

¹⁰Vidi općenito o priznanju u međunarodnom pravu — Verhoeven, Joe, *La reconnaissance internationale dans la pratique contemporaine*, Paris, 1975., 861 pages.

¹¹Najjaču potvrdu deklaratornim učincima priznanja nove države daje članak 9. Bogotske povelje iz 1948. (Povelje Organizacije američkih država), koja u istom sadržaju kao i Protokol iz Buenos Airesa iz 1967., navodi sljedeće: “The political existence of the State is independent of recognition by other States. Even before being recognized, the State has the right to defend its integrity and independence, to provide for its preservation and prosperity, and consequently to organize itself as it sees fit, to legislate concerning its interests, to administer its services, and to determine the jurisdiction and competence of its courts. The exercise of these

Komisija je bila vjerna tomu svom stavu i kad je procjenjivala nastanak i postojanje Savezne Republike Jugoslavije (Srbije i Crne Gore). Ta tvorevina još uvijek pretendira da nije nova država nego da uživa potpun identitet i kontinuitet s jugoslavenskom državom koja, po njezinu mišljenju, nije prestala postojati. Ona stoga nikada nije zatražila svoje priznanje od trećih država, niti primanje u Ujedinjene narode i ostale međunarodne organizacije kao nova država.

U Mišljenju br. 10 Komisija je bila zaključila da “u okvirima administrativnih granica Crne Gore i Srbije u (bivšoj) SFRJ ova nova cjelina ispunjava kriterije za državu u pogledu međunarodnog prava, navedene u Mišljenju br.1. U stvari radi se (po mišljenju Komisije) o novoj državi koja ne bi mogla biti jedina sljednica SFRJ”. Tako je Arbitražna komisija bila utvrdila nastanak i postojanje te nove države, čak i unatoč njezinoj želji da egzistira kao takva.

Dakle, po teoriji o deklarativnim učincima priznanja nove države, samo priznanje ne čini novi entitet države. Priznanje je diskrecioni akt koji treće države mogu dati po vlastitom izboru, u vrijeme i u obliku koji slobodno odrede. Ipak se na taj politički čin nadovezuju mnoge važne pravne posljedice. Nepriznatoj državi ne priznaje se imunitet pred sudovima treće države. Njezine isprave, poput putovnica, ne moraju imati nikakvog značaja. A u odnosima s nepriznatom, naročito susjednom državom, nastaju mnoge anomalije jer se njezino postojanje nikada ne može potpuno ignorirati.

Po suprotnoj teoriji — onoj o konstitutivnim učincima priznanja — koje je zagovornik bio i Georges Scelle, nova država tek svojim priznanjem ulazi u međunarodnu zajednicu kao punopravna članica te zajednice. Priznanje bi stoga bilo četvrti bitan uvjet postojanja države.

Ali po tome gledištu akt priznanja nije nipošto diskrecioni politički čin. Nakon što ispuni uvjet efektivnosti, nova država ima pravo da bude priznata, a treće države imaju dužnost da je priznaju. Akt njihova priznanja dakle je pravni akt, jer time treće države predstavljaju “međunarodni pravni sustav”.¹²

Suprotno tvrdnjama mnogih, ni teorija o konstitutivnim učincima priznanja nije baš bez bilo kakve osnove. Primjer za to su neke cjeline koje bojkotira čitava međunarodna zajednica, a inače bi ispunjavale uvjet efektivnosti. To su u nekim razdobljima bile Demokratska Republika

rights is limited only by the exercise of the rights of other States in accordance with international law.”

¹²Cf., Anzilotti, Dionisio, *Cours de droit international*, premier volume, Paris, 1929., str. 161-162; Kelsen, Hans, “Recognition in International Law, theoretical observations”, *American Journal of International Law* 1941., str. 605-617; Hersch Lauterpacht, *Recognition in International Law*, Cambridge, 1947., str. 55-58; Oppenheim-Lauterpacht, *International Law*, Vol. I, Eighth Edition, London, 1955., str. 125-128.

Njemačka, Sjeverna Koreja, Vijetnam, te Rodezija pod rasitičkim režimom između 1965. i 1980. godine.¹³

I Europska zajednica (današnja Europska unija) supstituirala je sebe međunarodnoj zajednici kad je propisala mnoge pravne obveze koje su sve nove države morale prihvatiti i ispuniti da bi dobile priznanje od njezinih država članica potkraj 1991. godine. Tu se naročito radilo o ugovornim obvezama o neširenju nuklearnog oružja; o zabrani pribjegavanja sili; o poštivanju nepovredivosti svih granica, koje se mogu mijenjati jedino mirnim putem i zajedničkim sporazumom; o garancijama prava čovjeka i etničkih i drugih manjina na njihovu području i dr.¹⁴

Na taj način, sve te nove države otpočetak su uključene u međunarodni pravni poredak. Za razliku od država koje su bile proizišle iz dekolonizacije, a koje su ponekad pretendirale da ih ne obvezuje ono međunarodno pravo koje je nastalo prije njihove neovisnosti, države sljednice bivše Jugoslavije, bivšeg Sovjetskog Saveza i bivše Češko-Slovačke to nikako ne mogu tvrditi. Sve su one uključene u taj pravni poredak od svoga nastanka i u njihovu slučaju nema nikakva pravnog vakuuma.

Konačno je i sama Arbitražna komisija neizravno prihvatila neke konstitutivne učinke priznanja. Nakon što je u Mišljenju br.8 ustvrdila da je priznanje diskrecioni čin, dodala je: "... pod jedinom rezervom poštivanja imperativnih normi općeg međunarodnog prava, naročito onih koje zabranjuju pribjegavanje sili u odnosima s drugim državama ili koje jamče prava etničkih, vjerskih i jezičnih manjina". Zbog toga je Savezna Republika Jugoslavija još uvijek bojkotirana u međunarodnoj zajednici.

4. Četvrto, napokon valja naglasiti da se niti sama Europska zajednica nije uvijek doslovno držala temeljnog uvjeta efektivnosti kada je 15. siječnja 1992. podjeljivala priznanje novim državama. U to je doba naime gotovo trećina područja Hrvatske bilo izvan domašaja njezine zakonite vlasti. Hrvatska je tada ipak bila dobila međunarodno priznanje, za razliku od Makedonije koja je ispunjavala uvjet efektivnosti ali zbog opstrukcije

¹³Te primjere valja razlikovati od nekih cjelina koje su se proglasile državama, ali im nedostaje efektivna vlast, ili se ta vlast ne može održati bez pomoći izvana. To su, između ostalih, bili ili su sada: Bantustani u Južnoj Africi, Turska Republika Sjeverni Cipar, Republika Kosovo, Republika Srpska Krajina (u Hrvatskoj), Republika Srpska i Hrvatska Republika Herceg-Bosna (u Bosni i Hercegovini).

¹⁴Radilo se o dva instrumenta koja su ministri vanjskih poslova država članica usvojili na izvanrednom sastanku Vijeća Europske zajednice 16. prosinca 1991. Uvjeti iz "Declaration on the Guidelines on the recognition of new States in Eastern Europe and in the Soviet Union" načelno su se odnosili na sve bivše federalne jedinice Jugoslavije, Sovjetskog Saveza, te kasnije Češko-Slovačke. Jugoslavenske republike morale su prihvatiti još i dodatne uvjete propisane u "Declaration on Yugoslavia". Vidi tekstove: *International Legal Materials* 1992., No. 6, str. 1485-1487.

Grčke to priznanje nije bilo tada uslijedilo. I nakon što je bila priznata i primljena u Ujedinjene narode, u međunarodnim dokumentima ona još uvijek nosi nezgrapnan i netočan naziv: “Bivša jugoslavenska Republika Makedonija”. Takav naziv bio bi adekvatniji za nepriznatu Saveznu Republiku Jugoslaviju, koju bi po tome kriteriju trebalo nazivati: “Federacijom bivših jugoslavenskih republika Crne Gore i Srbije”.

Još je izrazitiji primjer u tome pogledu Bosna i Hercegovina. Ona je 6. travnja 1992. bila priznata od svih dvanaest država članica Europske zajednice i od Sjedinjenih Država, a zajedno s Hrvatskom i Slovenijom bila je 22. svibnja iste godine primljena u Ujedinjene narode. U to doba nije se uopće moglo govoriti o efektivnoj vlasti iz Sarajeva nad čitavim područjem te države. O tome se na žalost ne može govoriti čak ni danas.

Ipak, u uvjetima agresivnog rata i etničkog čišćenja u toj državi, između efektiviteta i legitimiteta demokratski izabrane vlasti, međunarodna zajednica opredijelila se za legalitet. Uskrata priznanja Hrvatske i Bosne i Hercegovine značila bi u tim tragičnim okolnostima ohrabrenje za nastavak agresije i za nove zločine. Iz toga ipak proizlazi zaključak da je priznanje još uvijek u biti diskrecijski čin, koji može biti motiviran političkim razlozima.

Vladimir-Đuro Degan

*THE CREATION AND THE DISSOLUTION OF
A STATE IN INTERNATIONAL LAW*

Summary

The author is of the opinion that experts in international law are not broad-minded regarding the establishment of a state. Most legal experts take for granted the statements of the international judiciary on the existence of certain rules of general international law and consider them validated and indisputable. This fiction has been given support by states since they uphold those legal statements that suit their interests. The author analyses the Opinions of the Arbitration Committee on the process of the disintegration and the criteria for the dissolution of the former Yugoslavia as well as the criteria for the creation of the new states. He considers this precedent as central for international judiciary law